

Fašismus v soudobém světě, právě tak jako v minulosti představuje ohnisko války, militarismu, rasismu a nenávisti ke všemu pokrokovému a skutečně humánnímu. Domnívám se proto, že v boji proti této ideologii by se měla více angažovat i naše teoretická fronta.

Jiří Linhart

Miroslav Stříteský: Zásady efektivního řízení pro hospodářskou praxi

Praha, Svoboda 1979, 265 s.

Společensky vysoce angažovaná tematika řízení se v současné etapě zvyšování efektivnosti, produktivity a kvality práce logicky stává významným centrem badatelského úsilí. Autor dvou úspěšných knih (*Řízení — zvláštní profese*, Svoboda 1970 a *Zásady a praxe socialistického řízení*, Svoboda 1975) se v nové publikaci zaměřuje na konkrétní činnost vedoucích pracovníků s cílem napsat příručku pro praktické řízení, jež by usnadnila a zkvalitnila plnění jejich každodenních úkolů.

Zodpovědný přístup autora se odráží v tom, že praktická poučení, která práce přináší, jsou objektivizována po několik let prováděnými výzkumy ve VHJ Závody všeobecného strojírenství, jež pomohly odhalit hlavní problémy řídicí práce. Výsledky těchto výzkumů jsou důsledně spojovány s teoretickými principy marxistické teorie řízení.

Aktivní zapojení sociologie, psychologie, ergonomie a prognostiky do myšlenkového aparátu práce vytváří širší, interdisciplinární rámec všem praktickým závěrům.

V první části navazuje autor na své předchozí publikace *stanovením základních funkcí, principů a norem řízení*, jež se za socialismu stává především nástrojem ke zvyšování efektivnosti práce. Řízení chápe jako vědu i jako umění, přičemž vždy klade důraz na jednotu teorie a praxe, kde umění řídit spočívá především v praktickém využívání socialistické teorie řízení. Z tohoto hlediska zdůrazňuje eminentní význam teoretické přípravy řídicích kádřů, jež se má postupně stát soustavným studiem otázek řízení v průběhu výkonu řídicí funkce. Zvyšování kvalifikace vedoucích kádřů samotných je tedy možné jen v těsné souvislosti s komplexním zvyšováním odborné úrovně všech společenských řídicích orgánů a s hlubokým propracováním marxistické teorie řízení rozvoje socialistické společnosti.

Jádrem publikace je část druhá, jež je věnována *základním zásadám efektivního řízení v praxi*. Veden snahou maximálně přiblížit teoretické zásady řídicí práce její praktické aplikaci, přináší zde autor podrobný, konkrétně orientovaný přehled hlavních principů, způsobů i forem, jak tyto zásady uplatňovat v každodenní práci. Zdůrazňuje, že „...jestliže naučíme naše vedoucí pracovníky využívat zásady racionálního řízení v praxi, naučíme je tomu, co činí z vedoucího produktivního pracovníka, naučíme je pracovat efektivně“ (str. 45).

V této části publikace jsou dále podrobně rozvedeny hlavní zásady řídicí praxe:

1. Způsob, jak vyvolat masovou iniciativu.
2. Ekonomické minimum každému pracovníkovi.
3. Účast pracujících na řízení a správě.
4. Plné využívání pracovní doby.
5. Kázeň — podmínka úspěchu.
6. Pořádek a čistota — předpoklad efektivní práce.
7. Motivace.
8. Vědecký rozbor konkrétní situace.
9. Spolupráce a vzájemná pomoc.
10. Zásada hlavního článku.
11. Dovedení započaté věci do konce.
12. Zásada „Poznej, čemu věnuješ svůj čas“.
13. Zásada „Zabraň tříštění času a pozornosti u vysoce kvalifikovaných pracovníků.“
14. Využívání předností spolupracovníků.

Třetí část práce, *Hlavní rysy efektivně řízeného podniku*, se zabývá řízením pracovních kolektivů z hlediska cílů činnosti hospodářské organizace. Z pozice celopodnikových řídicích orgánů sleduje úlohy a funkce jednotlivých řídicích složek uvnitř podniku, zásady a hlavní předpoklady efektivního řízení s cílem kvalitně plnit výrobní program.

Čtvrtá, závěrečná část publikace, *Zavádění zásad efektivního řízení do řídicí praxe*, podává návod a konkrétní příklady, jak rozvinout hnutí za vysoce efektivní hospodaření podniku, jak v hospodářské organizaci dosáhnout vzorného plnění všech výrobních i nevýrobních funkcí. Tato část přináší rovněž podrobný popis jednání konferencí k soutěžím o vzorné hospodařící podnik z let 1975–1976 a v závěru pak obrazově reprodukuje vzorů názorné agitace jako příklad organizátorské práce na vnitropodnikové úrovni řízení.

Na publikaci M. Stříteského je třeba ocenit především komplexní pojetí problematiky řízení: autor rozvádí obecné principy marxistické teorie až na konkrétní úroveň každodenní praxe vedoucích pracovníků. Tím vytváří spolehlivý rámec pro rozbor jednotlivých metod, metodik i nástrojů jak pro zvyšování efektivnosti samotné práce řídicích pracovníků, tak i pro její působení na reprodukční proces v celospolečenském měřítku.

Přínosné je rovněž aktivní zapojení myšlenkového aparátu psychologie a sociologie přispívající k rozvinutí koncepce hlavních zásad řídicí praxe, je však třeba poznamenat, že přístup fundovaného odborníka jak z oblasti psychologie, tak i sociologie by mohl přinést i do jisté míry odlišnou strukturaci těchto zásad a principů jejich praktického uplatňování.

Poněkud rozporné je celkové poslání práce. Je sice koncipována jako příručka, a tudíž její myšlenková úroveň je výrazně zaměřena na nejširší veřejnost řídicích kádřů, jimž poskytuje základní, orientační informace pro jejich každodenní činnost. Poměrně značný rozsah této příručky (265 stran) i některé tematicky poněkud odtaziť pasáže (například podrobný popis jednání konferencí v závěrečné části) však na druhé straně naznačují možnost využití spíše pro úzce specializované odborníky. Přes tyto dílčí připomínky lze práci hodnotit kladně a vyjádřit naději, že se úspěšně přidruží k oběma předchozím publikacím autora.

Jiří Patočka

Styl życia. Koncepcje i propozycje (Styl života. Koncepcje a propozycje)

Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1976, 268 s.

Styl życia. Przemiany we współczesnej Polsce (Styl života. Přeměny v současném Polsku)

Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1978, 401 s.

Nestává se příliš často, aby se odborná čtenářská obec měla možnost v relativně krátkém časovém období seznámit s dvěma publikacemi, které nejenže jsou věnovány stejnému tématu a zpracovány v zásadě stejným kolektivem autorů, ale navíc jsou kontinuem, nebo, lépe řečeno, výstupy dvou etap široce koncipované analýzy. Polští autoři, kteří si výzkum problematiky rozdělili do čtyř kroků – obecná formulace problematiky, vymezení koncepce, zpracování hypotéz; analýza současné situace na podkladě dostupných výzkumných materiálů; zvláštní empirický výzkum; mezinárodní komparativní studie – takto uzavřeli prvé dva kroky.

Recenzované publikace jsou však zajímavé ještě z jednoho podstatného hlediska. Ústřední téma obou prací – životní styl – je totiž rozvíjeno v poněkud odlišném konceptu, pojetí a terminologické dikci než u nás. V Československu se odborná fronta po diskusích z počátku sedmdesátých let přiklonila ke kategorii „životní způsob“ jako kategorii postihující a vyjadřující sociálně ekonomické aspekty života v nejširších společenských kontextech. Polská sociologie naproti tomu disponuje dvojím pojetím a přístupem. Na jedné straně je to proud upřednostňující koncepci životního způsobu ve shodném pojetí jako v Československu, reprezentovaný pracemi L. Beskidové, Z. Sufina, S. Wierszpila a dalších. Na druhé straně se uplatňuje koncepce „stylu života“ zdůrazňující kulturní, osobnostní a sociálně psychologické prvky a mechanismy utváření života, tj. spíše subjektivní momenty v sociálním, kulturním a psychickém smyslu. Tento druhý směr, jehož ucelenou prezentací jsou právě recenzované práce, čerpá z bohatých tradic antropologického a psychologického myšlení v polských společenských vědách, z výzkumu kultury a kulturních jevů v nejširším smyslu.